

MAKÜ FEBED
ISSN Online: 1309-2243
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/makufebed>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 8(1): 78-95 (2017)
The Journal of Graduate School of Natural and Applied Sciences of Mehmet Akif Ersoy University 8(1): 78-95 (2017)

Araştırma Makalesi / Research Paper

Tarihi Çevre İçinde Kent Mobilyaları Tasarımına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Konya Sille

Şebnem ERTAŞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Trabzon

Geliş Tarihi (Received): 03.03.2017, Kabul Tarihi (Accepted): 05.04.2017

✉ Sorumlu Yazar (Corresponding author)*: sebnemarc@gmail.com

☎ +90 462 3771683 📠 +90 462 3255588

ÖZ

Kent mobilyalarının; konumlandırılacağı çevresi ile uyumu, tarihi veya geleneksel doku içerisinde nasıl bir tasarım anlayışına sahip olmasına yönelik çözüm önerileri ile kimlik kazandırma, ne tür işlevlerin olabileceğine dair fikirlerin üretilmesi çalışmanın ana konusudur. Konya için önemli bir kültür turizmi koridoru olan; Sille Yerleşim Bölgesi'nin ticari hayatını, sosyo-kültürel yapısını ve mimari karakterini yansıtan kültür turizmini destekleyeceği düşünülen Hükümet Caddesi pilot alan olarak seçilmiştir. Bu bağlamda önerilen yöntem önerisi, yerleşim alanına ait parametreler ışığında, analiz ve sentez aşamalarından oluşmaktadır. Analiz, çalışma alanının fonksiyonel analizlerinin yapıldığı, sentez ise tasarım sürecinin gerçekleştiği aşamadır. Fonksiyonel analizlerde, çalışma alanının arter noktaları ile mevcut kent mobilyaları tespit edilmiş, yeni yapılacak olan mobilyaların konumları ile işlevleri belirlenmiştir. Tasarım ise, uzman grup gözetiminde katılımcıların dahil olduğu çalıştay etkinlikleri ile projelendirme sürecinden oluşur. Çalışmada tarihi kenti yansıtan tasarımların yanı sıra kültürel sürekliliğe işaret ederek görsel çeşitliliği arttırmak ve günümüz yaşam koşullarında Sille için kent yaşamını daha aktif ve yaşanılır bir hale getiren kent mobilyalarına ulaşmak amaçlanmıştır. Böylece, kent mobilyaları özgün ve doğru bir biçimde kurgulanarak, verilen işleve uygun tasarlanması ile tutarlı bir kent kimliğinin oluşturulmasına katkı sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Çevre, Kent Mobilyası, Kimlik, Sille

A Method Proposal for the Design of Urban Furniture in the Historical Environment: Konya Sille

ABSTRACT

It takes expertise to design, produce and organize urban furniture, whose functions in urban space aesthetics cannot be ignored. The main subject of this study is the adaptation of urban furniture to its environment in its location, solution recommendations towards what kind of design approach these will reflect, identity development, formation of ideas about possible functions. Therefore, this study chose the pilot area as Hükümet Street which is expected to support cultural tourism that reflects the commercial life, sociocultural structure and architectural character of the Sille Settlement Area which is an important culture tourism corridor for the province of Konya. The method proposal made in this context is made up of analysis and synthesis stages in the light of the parameters belonging to the settlement area. While the analysis is the stage where the functional analyses of the study area are carried out, the synthesis is the stage where the design process is realized. In the functional analyses, the artery points of the study area and the existing urban furniture were determined, and the locations and functions of the urban furniture to be newly designed were found. The design, on the other hand, is made up of workshop activities and project-design processes in which participants are involved, under the supervision of the expert group. In the study is to aim to

reach urban furniture which make the urban environment more active and livable for Sille, as well as producing designs which increase the visual diversity by pointing to the cultural continuity and which reflect the historical city. Thus, the production of an urban identity can be contributed by fictionalizing urban furniture uniquely and properly, the resulting designs which are compatible with the functions.

Keywords: Historical Environment, Urban Furniture, Identity, Sille

GİRİŞ

Kentler, hemen her dönemde sosyal ve ekonomik açıdan farklılıkları içinde barındıran aynı zamanda insanlar arasındaki ilişkileri şekillendiren mekanlardır. Bu anlamda, tarih boyunca adeta o kentin yaşam biçimi, kültürü, geçmişi, politik ve ekonomik yapısı gibi temel özelliklerini yansıtan bir boyuta ulaşır ve kimlik kazanır. Kent kimliğini tanımlayanlar genellikle kentlerin de kendi iç dinamikleriyle tıpkı bir insan gibi bir kimliklerinin var olduğunu belirtirler (Kaypak, 2010). Kent tasarımcısı Çöl (1998) kent kimliğini; *“Kent imajını etkileyen; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlük”* olarak tanımlamaktadır. Böylelikle, fiziksel çevre kurucu öğelerinden biri olarak kent mobilyaları da kent kimliğinde önem taşıyan belirleyici unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun ortaya çıkması kent mobilyalarının fiziki konumları ile kentlilerin algıladığı, tüm kentsel ilişkilerin olduğu mekanlarda bulunmalarından kaynaklanmaktadır. Belirtilen nedenle tutarlı bir kent kimliğinin oluşturulmasında kent mobilyalarının bilinçli bir şekilde tasarlanması gerekmektedir (Güneş, 2005).

Kent mobilyaları ile toplumsal yaşama olumlu katkılarda bulunan ve kentlerin üzerinde yaşayan insanların ihtiyaçları ve kültürlerindeki farklılıklar göz önüne alınarak; sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik, antropometrik ve ergonomik açıdan sağlıklı, estetik değerlere sahip, sanatsal öğelerin ağırlıkta olduğu kentler oluştururlar (Akyol, 2006).

Sanayileşmeye kadar olan dönemde, kent mobilyası olarak tanımlayabileceğimiz elemanlar; sokak lambaları, sokak isimlerinin yazılı olduğu el yapımı plaketter, çeşmeler ve klasik banklar olarak özetlenebilir (Sancak, 2009). Sanayileşme sonrası artan hızlı kentleşmenin sonucu olarak, kentsel kamu alanları önem kazanmaya başlamış, süreç kent mobilyalarının kullanım alanını arttırmıştır. Bu dönemde gelişen teknoloji, ulaşım ve iletişim araçları ile ilgili olarak pek çok yeni hizmet alanlarının da temel hizmet elemanları yanında kentsel alanlarda bulunması ihtiyaç haline gelmiştir. Bu geliş-

meler paralelinde de “Kent Mobilyası” kavramı da yerleşmeye ve gelişmeye başlamıştır (Çokar, 1994).

Kent mobilyalarının tasarımında belirli bir düzenleme sonucunda ortaya çıkacak görüntü bir yandan bulunduğu çevre ile entegre olabilmeli diğer yandan da günümüz yaşantısına uyum sağlayarak zaman zaman mekan ilişkisi bağlamında görsel açıdan anlam kazandırmalıdır. Bu nedenle kent mobilyalarının tasarımları buldukları kent ya da kent parçası ile bağ kurmalıdır.

Tasarıma başlamadan önce aktarılmak istenen iletiyi, tasarımın yaşamsal boyutlarına nasıl taşınacağını görmek, anlamak ve benimsemek adına konsept çalışmaları yapılmaktadır. Bir kavramı iletmenin pek çok yolu olabilmektedir. Yani bir kavramdan, birçok farklı konsept türetilebilir. Bu farklılıklar ise tasarımın öznel dilini açıklamaktadır. Bilindiği gibi bu durum pek çok parametreyi içermektedir. Tasarımcının geçmiş yaşantısı, deneyimleri, algılama biçimi, çevresi vb., oluşturacağı konseptin ve tüm projenin anlamını belirleyebilmektedir (Peterson, 1974; Bilir, 2013).

Önerilen yöntem önerisi, analiz ve sentez aşamasına dayalıdır. Analiz, çalışma alanının fonksiyonel analizlerinin yapıldığı, sentez ise tasarım sürecinin gerçekleştiği aşamadır. Yerleşime ilişkin tarihsel süreç, kullanıcı gereksinimleri, fonksiyon analizi gibi belli başlı parametreler incelenip çözümlenmeleri yapılırken; diğer yandan tasarıma ilişkin konsept geliştirme önerileri gerçekleştirilmiştir. Tasarımın sonuç ürünü ise konsept, işlev ve çevre ile uyumu arasındaki ilişkiler net olarak ortaya konmuştur.

Bu süreçte amaç farklı kavramların tartışıldığı bir ortam ile, tasarımların düşünsel yönlerini konsept haline getirerek uygulamaya yönelik özellikleri ön plana çıkarmaktır. Konsept, kavramdan projeye geçiş aşamasında oluşturulan, ilk somut adımdır. Projelendirme sürecinin ön taslağıdır. Bu bağlamda kavram, soyut olan, konsept ise kavramın, tasarımın öznel ve nesnel dili doğrultusunda somutlandığı çizim, eskiz, maket vb. olarak görülmektedir (Bilir, 2013).

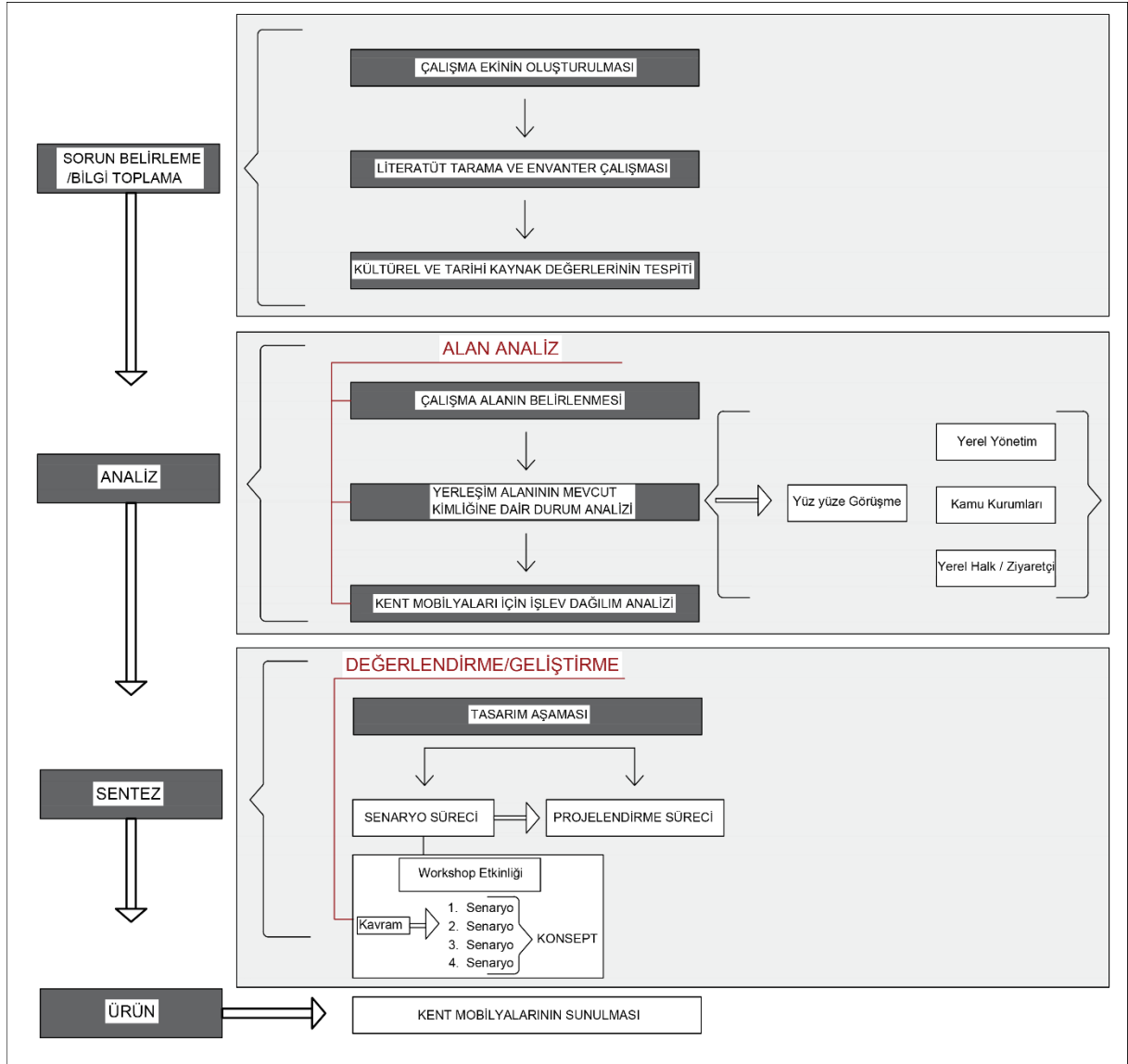
Çalışmanın sonunda beklenen, tarihi kenti yansıtan tasarımların yanı sıra kültürel sürekliliğe işaret ederek görsel çeşitliliği arttırmak ve günümüz yaşam koşullarında Sille için kent yaşamını daha aktif ve yaşanılır bir hale getiren kent mobilyalarına ulaşmaktır. Ayrıca bu

yöntem önerisi, belediye gibi ilgili kurum ve kuruluşlar ile kentin sosyal ve ekonomik aktörlerine/paydaşlarına farklı bakış açıları kazandırmaktır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmada; tarihi çevre içinde kent mobilyalarının tasarlanmasına yönelik önerilen yöntem, sorunun belirlenmesi amacıyla bilgi toplama aşaması ile analiz ve sonrasında sentez aşamalarından oluşmaktadır. Araştırmaya yönelik olarak iş akış şeması Şekil 1'de yer almaktadır. Bu aşamaların gerçekleşmesi ile doğru bir tasarım modeli kurgulanabileceği düşünülmektedir.

1. Adım: Çalışma Ekibinin Oluşturulması
2. Adım: Literatür Tarama ve Envanter Çalışmaları
 - ✓ Kültürel ve Tarihi Kaynak Değerlerinin Tespiti
 - ✓ Turistik Kaynak Değerlerinin Tespiti
3. Adım: Analiz
 - ✓ Yerleşim Alanının Mevcut Kimliğine Dair Durum Analizi
 - ✓ Kent Mobilyaları için İşlev Dağılım Analizi
4. Adım: Sentez
 - ✓ Tasarım Aşaması
 - ✓ Senaryo Süreci
 - ✓ Projelendirme Süreci
5. Adım: Ürün

Şekil 1. Araştırmanın iş akış şeması

Farklı senaryolardan bir takım tasarımı elde etmeye dayalı bu yöntemin ilk aşaması kavramsal düşünme, bilgi toplama, araştırma, eleştirme, yorumlama, sorgulama gibi adımlardır. Daha sonraki aşama, soyutlama, çözüm/seçenek üretme aktarma, karar verme, geliştirme aşamalarıdır. Bunlara bağlı olarak farklı tasarımcılar tarafından ortak bir dil oluşturma amacıyla üretilen mobilya tasarımlarının, mimari anlatım dili ile desteklenerek aktarılması ve sonuç olarak görsel anlatım araçlarıyla sunulması ile sonuca ulaşılır.

Yöntem önerisini oluşturan aşamalar; konsept ve biçim ilişkisini kurarak sonuç ürüne ulaşılmasını sağlar. Bu amaçla, yerel yönetim ve kullanıcıların görüşleri üzerinden uzman grup aşağıdaki tasarım kararlarını oluşturmuştur.

- ✓ Tasarımın çevresi ile uyumu
- ✓ Tasarımın konseptiyle uyumu
- ✓ Tasarımların biçimsel ve malzeme açısından birliği
- ✓ Tasarımın diğer tasarımlarla uyumu

Bu bağlamda farklı tasarımcıların kavramlarına dayalı geliştirilen senaryolar üzerinden tüm ürünlerin tasarımının yapılması ile kent mobilyası gibi farklı amaca hizmet eden çeşitli ürünler için bir takım oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında araştırmacı olan uzman grup, yerleşim yeri ve çalışma alanına ait bilgileri araştırarak, yerinde yapılan gözlemlerle deneyim sahibi olmuşlardır. Sonrasında, yerel yönetim ve kullanıcı grubunun fikirleri alarak, tasarım kararlarını oluşturmuş ve günümüzdeki ihtiyaçlarını belirlemiştir. Tüm bu aşamalardan sonra, analiz aşamasına geçilmiş ve mevcut kent mobilyalarının durumları ortaya konarak yerleşme içinde kent mobilyalarının işlevleri ile konumlarına karar verilmiştir.

Kullanıcının ergonomik ve antropometrik özellikleri ile birlikte tasarlanacak olan mobilyaların konumlandırılacağı çevresi ile uyumu, yerleşim ile bir bütün oluşturabilmesi ve tarihi veya geleneksel doku içerisinde nasıl bir tasarım anlayışına sahip olmasına yönelik çözüm önerileri ile ne tür işlevlerin olabileceğine dair fikirlerin üretilmesi çalışmanın ana konusudur. Araştırma kapsamında önerilen yöntem önerisi; uzman bir grubun denetiminde farklı tasarımcılar tarafından geliştirilen

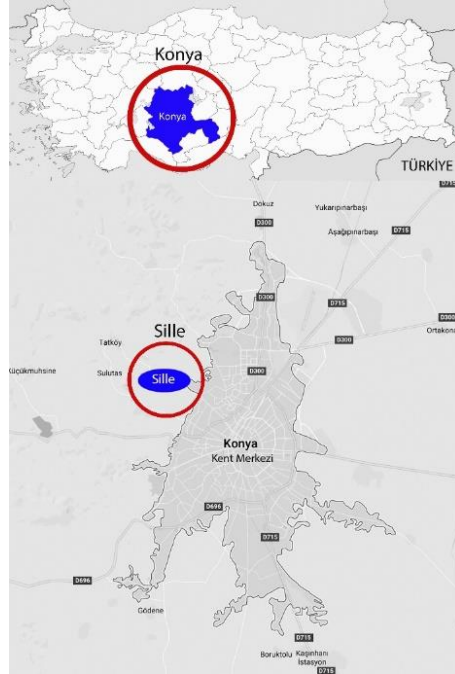
kent mobilyası tasarımlarının oluşturulması ve sonrasında ilgili kurum ve halk ile paylaşılması esasına dayalıdır. Araştırma kapsamında araştırmacı olan uzman grup, yerinde yapılan gözlemlerle yerleşim yeri ve çalışma alanına ait bilgileri toplayarak, deneyim sahibi olmuştur. Sonrasında yerel yönetim ve kullanıcı grubunun fikirlerini alarak, tasarım kararlarını hazırlamışlardır.

Bu verilerin elde edilmesi ile kavramların oluşturulduğu senaryolar ve belirlenen konsept üzerinden ürünlerin detaylandırıldığı projelendirme süreci ile sentez aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada kent mobilyası gibi çok çeşitli ve farklı amaca hizmet eden ürünlerin ortaya konmasını hızlandırmak amacıyla katılımcı olarak öğrencilerden oluşan bir grup çalışmada yer almıştır. Katılımcı olan grup senaryo süreci içinde gerçekleştirilen çalıştay ile kavramlarını geliştirerek senaryolar üretmiştir. Bu bağlamda çalıştay; kavramların belirlendiği, farklı senaryolardan oluşan konseptlerin seçilerek üçüncü boyutta ifade edildiği bir süreci içermektedir. Projelendirme ise aynı katılımcı grubun konseptlerini geliştirmesi ile sonuç ürünlerin hazırlandığı aşamadır.

Çalışma Alanı

Çalışma kapsamında Konya kent merkezinin 8 km kuzeybatısında, günümüzde Selçuklu ilçesine bağlı bir mahallesi olup kent için önemli bir turizm koridoru konumundaki Sille yerleşim yeri ele alınmıştır. Sille de Sille deresinin kuzeyinde yer alan, en önemli ana arteri konumundaki caddelerden "Hükümet Caddesi" pilot çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Tarihsel ve kültürel açıdan çok zengin bir yerleşke olan Sille, Konya ili için bir turizm koridoru olup, bu değerleriyle yaşayarak günümüze kadar ulaşan, sosyal yaşamı ile geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını koruyabilen önemli bir bölgedir (Ertaş ve ark., 2016). Farklı toplumların kültür birikimi ile şekillenen ve geçmişle gelecek arasında köprü kuran bölgelerden biri olarak Sille, sahip olduğu tarihi ve kültürel kimlik ile önemli bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurak Açıcı, 2014) (Şekil 2).

Şekil 2. Konya/ Sille

2001 yılında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı ile koruma uygulamasında yaşanan olumlu süreç, Sille’de turistik ve rekreatif hareketlenmelere yol açmıştır. Son dönemlerde büyük hız kazanan bu hareketlenmeler ile bölgede turizm açısından gelişmeler yaşanmış, kent bileşen ve öğeleri önem kazanmıştır.

Bu değişim ve gelişmelerin özellikle Hükümet Caddesi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Hükümet Caddesi,

eski yerleşim yerinden oluşan Subaşı Mahallesi’nde, hem yaya hem de taşıt kullanımının olduğu Sille Çayı’na yaslanmış çay boyunca şekillen yol ağları üzerine kurulmuştur. Yakanın bir tarafı çay ile birlikte tarihi yapılarla sınırlandırılmış; diğer tarafı ise dağların başladığı nokta ile tarihi yapılarla birlikte çevrelenmiştir. Sille’nin ana arteri olan caddeler arasında yer alan Hükümet Caddesi, Sille dokusunu yansıtmaması nedeniyle çalışma alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Sille/ Hükümet Caddesi

BULGULAR

Yapılan literatür çalışması ve yerinde yapılan incelemelerle Sille'ye özgü nitelikler taşıyan doğal, beşeri ve yapay çevresi hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Tarihi ve kültürel mirasa sahip önemli bir yerleşim yeri olan Sille'nin mevcut öğeleri, kent bileşenlerini oluşturan fiziksel çevre kadar özgün ve Sille kimliğini yansıtmamaktadır. Bu nedenle özgün tasarımlara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu bağlamda süreç analiz ve sentez aşamalarıyla yürütülmüştür.

Analiz Aşaması

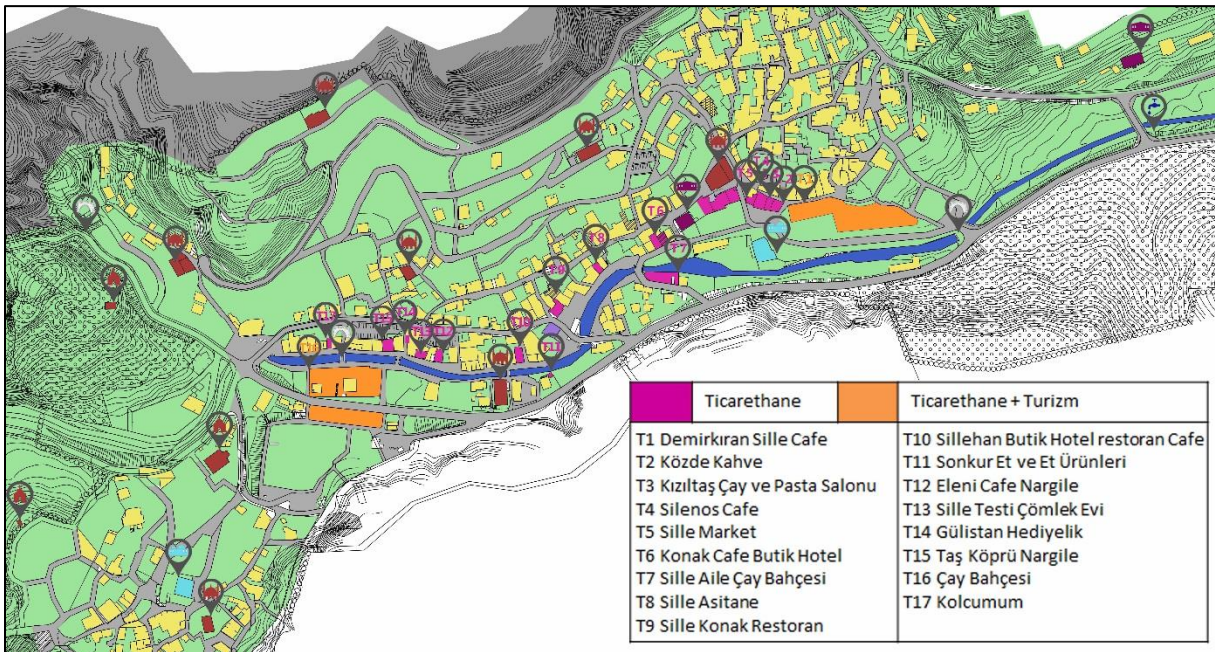
Bu aşama çalışma alanına dair bilgilerin analiz edildiği aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle Hükümet Caddesinin fiziksel bileşenleri ele alınmış, sonrasında mevcut kent mobilyaları tespit edilmiştir. Böylelikle alana dair fonksiyon analizi yapılarak, parametreler ortaya konmuştur.

Hükümet Caddesi Analizi

Son yıllarda, Sille'de kültür varlıklarını koruma adına yerel yönetim etkin bir biçimde restorasyon

çalışmalarına hız vermiştir. Bu çalışmalar içinde Hükümet Caddesi için önemli olan uygulamalar, kuzey kısmının bitiminde yer alan 2013 yılında "Tarihe Vefa" projesi ile tamamlanan Aya Elenia Kilisesi'nin restorasyon projesidir. Kilise müze olarak kullanıma açılmıştır. Bunların dışında 1 tanesi Hükümet Caddesi üzerinde olan 6 caminin restorasyonu tamamlanmıştır. Ayrıca cadde boyunca tarihi yapıların çoğunun cepheleri, sokak iyileştirilmeleri kapsamında restore edilmiş, caddenin tam orta noktasında sosyal etkinliklerin yapılabileceği küçük bir alan da kurgulanmıştır.

Bu gelişmelerle birlikte cadde üzerinde yer alan binaların işlevlerinde de değişim yaşanmıştır. İşlev şemaları oluşturulduğunda, cadde üzerinde yapıların ağırlıklı olarak ticarethane olarak kullanıldığı görülmektedir. Aslında bu cadde üzerindeki yapılar ağırlıklı olarak konut yapılarıdır. Ancak son yıllardaki gelişmeler yapıların işlevlerinde değişime yol açarak; kafe, restoran, konaklama, hediyelik eşya satan dükkanlar (mum, testi vb. gibi) ticari faaliyet gösteren yapılara dönüşmüşlerdir. Ticaret yapıları konumları nedeniyle kent mobilyalarının artmasına da etken olmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Hükümet caddesi işlev şemaları

Alanın kent kimliği özellikleri düşünülerek Lynche (2010) göre, kent bileşenleri olan yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm noktaları ve işaret öğeleri belirlenmiş, kent öğeleri (kent mobilyaları) için uygun alanlar saptanmıştır (Şekil 5).

Hükümet caddesindeki yollar, caddeye ve caddeden diğer yerlere ulaşımı sağlayan kılcal arterler olup, düğüm noktaları ise bu yolların birleşimlerini sağlayan toplanma ve dağılma alanları olarak işlenmiştir.

Sınırlayıcılar, doğal bir sınır elemanı olan Sille çayı ile yapay bir sınır vazifesi gören tarihi yapılardan oluşmaktadır. Hükümet Caddesi için bu bileşenler hem belirleyici hem de sınırlayıcı özellik taşımaktadır. İşaret öğeleri, kentin simgesi haline gelmiş olan tarihi yapılardan se-

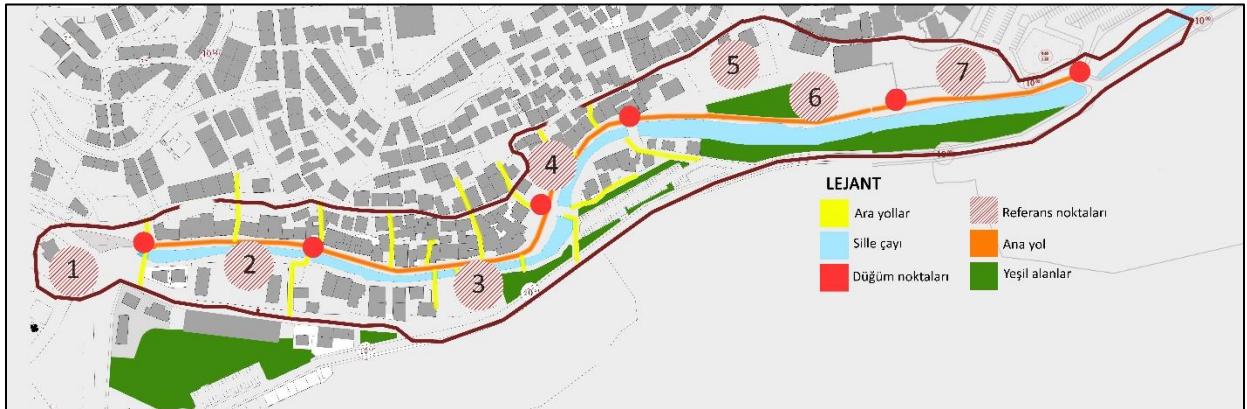
çilmiştir. Bu bileşenler Sille'nin yerel/yabancı ziyaretçiler açısından turist çeken en önemli noktalarıdır ve Hükümet Caddesi üzerinde konumlanmıştır. Bunlar; Aya Elenia Kilisesi, Taş Köprü, Sille Çay Camii, Kültür Evi ve Ak Hamam olarak belirlenmiştir.

Şekil 5. Hükümet caddesi, sınır öğesi olan Sille çayı ve tarihi yapılar ve işaret öğeleri

Bölgeler olarak ise çalışma alanında tarihi, ticari ve turizm açısından önem taşıyan alanlar belirlenmiştir. Bu bölgeler sokağın önemli turist çeken referans noktaları olup kent öğeleri (Kent mobilyası) kullanım yoğunluğu-

nun en fazla olması gereken alanlarıdır. Bu alanlara ulaşımı sağlayan ara kesitler ise bu yoğunluğun nispeten daha az olması gereken yerleridir (Şekil 6).

Şekil 6. Hükümet caddesi referans noktalarının oluşturduğu bölgeler

Mevcut Kent Mobilyaları

Kent mobilyaları; çevremizde cadde, sokak, yol, otopark, teras, yaya yolları ve meydanlar ile rekreasyonel amaçlı genel ya da özel kullanım alanlarında yer verilen oturma, barınma, korunma, kuşatma, danışma, aydınlanma, ulaşım, iletişim, oyun ve spor gibi işlevleri destekleyip güçlendiren, toplum yaşamını kolaylaştıran, kullanıcıların beğeni ve

desteğini kazanan, kentsel ve kırsal alanda iç ve dış mekanlarda, işlevsel, güvenli ve sağlıklı ortamların oluşumu üzerinde etkili, özgün tasarım ürünleridir (Başal, 2002; Aksu, 2012). Bu ürünler, kullanıcıların sosyal ve kültürel davranış özellikleri ile ihtiyaçlarını çevre düzeni içinde görsel ve estetik değer yargıları ile işlevlerine uygun bir biçimde oluşturulmalıdır.

İşlevlerine göre farklı bir şekilde sınıflandırıldığı görülen kent mobilyaları, çalışma kapsamında aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır;

- ✓ Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)
- ✓ Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)
- ✓ Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)
- ✓ İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
- ✓ Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, caydırıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)

- ✓ Su ögesi (süs havuzları, çeşmeler)
- ✓ Üst örtü öğeleri (gölgelikler, pergolalar)
- ✓ Çöp Kutuları
- ✓ Çiçeklikler
- ✓ Diğer öğeler (satış birimleri, alt yapı hizmetleri, sanatsal objeler, oyun alanı elemanları, telefon kabinleri vb.)

Hükümet Caddesinde yapılan analizler sonucu, cadde boyunca mevcut kent mobilyaları yukarıda yapılan sınıflandırmaya göre Tablo 1’te gruplandırılmıştır.

Tablo 1. Sille Hükümet caddesi mevcut kent mobilyaları

Hükümet Caddesi Kent Mobilyaları	
Zemin kaplamaları	
Oturma birimleri	
Aydınlatma elemanları	
İşare ve bilgi levhaları	
Sınırlandırıcılar	
Su ögesi	

Üst örtü öğeleri	
Çöp kutuları	
Çiçeklikler	
Diğer	

Kent Mobilyaları için İşlev Dağılım Analizi

Sille yerleşim alanının kültürel, tarihi ve turistik kaynakları (kimliği) göz önüne alınarak, uzman grup tarafından işlev dağılım analizleri hazırlanmıştır. Bu analizlere bağlı olarak, çalışmaya katılımlı olarak katılan öğrenciler sokak üzerinde belirlenen işlevlere göre kent donatılarını tasarlayacaktır.

Çalışma alanı için önerilen kent mobilyaları, hareketli mobilyalar olup aşağıdaki gibi ele alınmıştır. Sınıflandırma içerisinde alan için diğerlerinden daha fazla önem arz eden mobilyalar, çoklu seçme yöntemi ile öncelikli belirlenerek, işlevlerine ve konumlarına göre yeniden tasarlanacaklardır. Bunlar içinde zemin kaplamaları, Hükümet Caddesinde yeni uygulandığı ve hareketli mobilya grubunda yer almadığı için sınıflama içine dahil edilmemiştir.

- ✓ Oturma birimleri (banklar, oturma grupları, piknik masaları)
- ✓ Aydınlatma elemanları
- ✓ İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
- ✓ Sınırlandırıcılar

- ✓ Üst örtü öğeleri (pergolalar)
- ✓ Çöp Kutuları (çöp kutuları, çöp konteyneri, çöp konteyneri gizleyicileri)
- ✓ Çiçeklikler (bitki kapları)
- ✓ Diğer öğeler (rögarlar, sanatsal objeler, ızgaralar, telefon kabinleri vb.)

Analiz aşamasında elde edilen tüm veriler, çalışma alanı için “Kent Mobilyalarının Tasarım Aşamasını” geliştirmeye yöneliktir ve ürünün ortaya konmasını sağlayan sentez aşamasına veri sağlamaktadır.

Sentez Aşaması

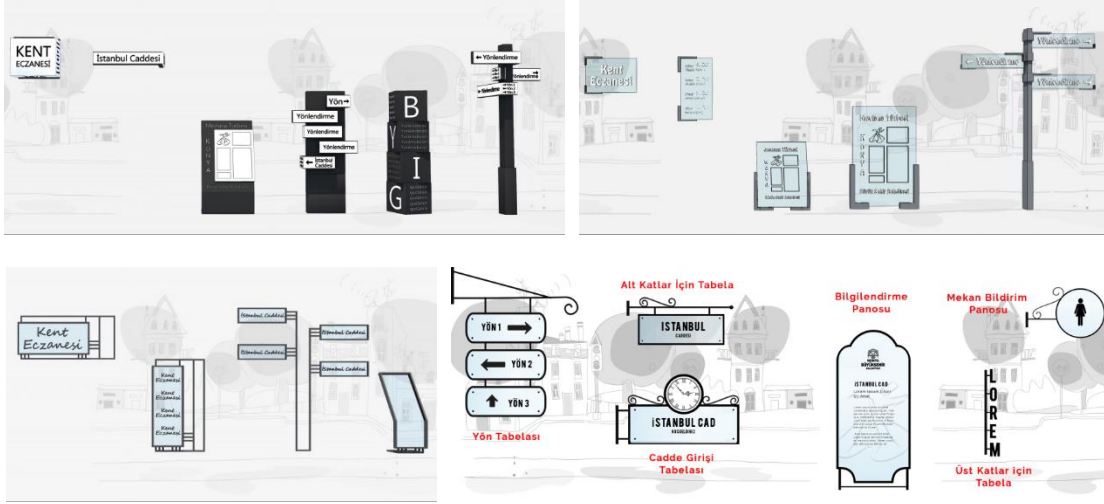
Sentez, senaryo ve projelendirme süreçlerinden oluşan tasarım aşamasıdır. Tasarımlar, çalıştay içerisinde gerçekleşen konseptler anlamına gelen “senaryo” ile sonrasında konsept ve biçim ilişkisi kurularak sonuç ürüne gidilen “projelendirme” süreçlerinden meydana gelmektedir.

Senaryo aşamasından önce uzman grup, Hükümet Caddesi boyunca yoğun bir şekilde bulunan “İşaret ve bilgi levhaları”nın senaryolarını geliştirerek, bir deneme

yapmış, böylelikle katılımcılar arasında ortak bir dil kurmak için fikir verebileceğini düşünmüştür. Geliştirilen senaryolar için ana konsept, sillenin dokusunu bozmama adına şeffaflıktır. İçinde farklı tasarımları bulunduran bu başlık içindeki tasarımlar; cephe yüzündeki tabelalar, askı tabelalar, yönlendirme tabelaları,

bilgilendirme panoları, yönlendirme direkleri ve etkinlik panolarından oluşmaktadır.

Aşağıda bu konseptte bağlı olarak, “İşaret ve bilgi levhaları” için geliştirilen dört tane senaryo yer almaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Dört adet senaryo

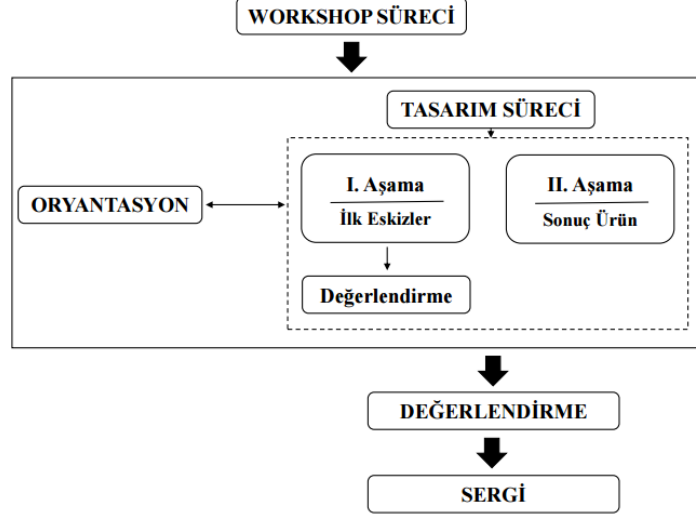
Senaryo Süreci

Konseptlerin üçüncü boyutta biçimlenmesini sağlayan senaryo süreci, çalıştay içerisinde yapılmıştır. Çalıştay; kavram oluşturarak her tasarım için farklı senaryoların geliştirildiği ve sonrasında ortaya konan konseptin tasarım kararlarına göre uzman grup tarafından seçildiği aşamadır. Tasarımcı, çeşitli alanlardaki verileri soyutlayarak kavram geliştirmeye başladığı andan itibaren, zihnindeki bilgiyi dışarı aktarabilmek için eskiz, grafik anlatımı, maketler vb. gibi bazı araçlara gereksinim duymaktadır. Zihinde geçen düşünceler, ne kadar çabuk dışlaşmaya başlarsa, gelişme sürecinin de o derece hızlı olacağı söylenebilir. Kavramdan konseptte geçilen aşamayı büyük oranda bu araçlar sağlamaktadır (Bilir, 2013;92). Çalışma kapsamında kullanılan araçlar ise konsept eskizler ile maketlerden oluşmaktadır.

Çalıştay

"Kent Mobilyası ile Anlatılan Tarih Konya/Sille" temalı çalıştay içeriğini, "Konya Sille de Geleneksel Doku İçerisinde Kent Mobilyalarının Bir Yöntem Dahilinde Tasarlanması ve e-Kitap Oluşturulması" başlıklı BAP01 projesi kapsamında yer alan araştırmacılar tarafından yürütücülüğünün yapıldığı, mimar, iç imar ve peyzaj mimarlığı lisans ve lisansüstü öğrencilerinin katılımıyla Sille'nin ihtiyacına göre belirlenen kent mobilyalarını tasarlamak oluşturmaktadır. Çalışmanın aşamaları; oryantasyon süreci, çalıştay süreci, değerlendirme süreci ve çalışmanın finali olarak da maketlerin oluşturulmasını içermektedir.

Çalışma süreci aşağıda belirtildiği üzere özetlenmiştir (Şekil 8).

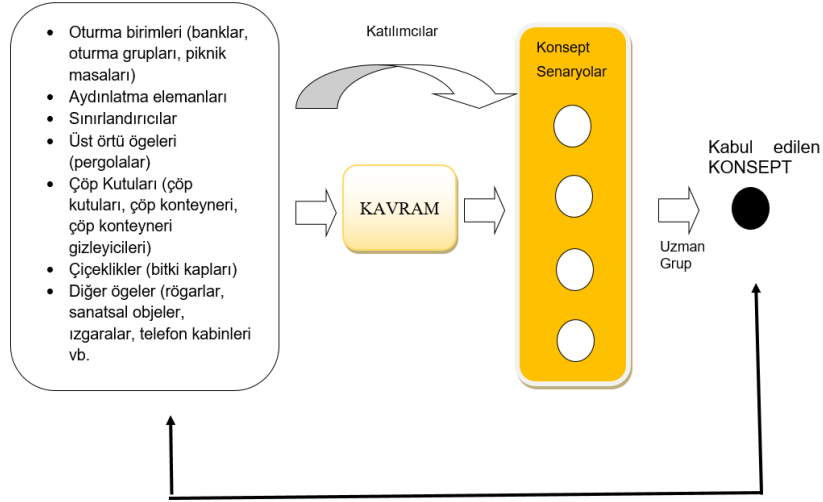
Şekil 8. Çalışma süreci

20 öğrenci çalıştay için seçilmiştir. Ancak çalıştayın sonunda, 20 öğrenciden oluşan katılımcıların 12'sinin çıkardığı ürünler birbiriyle takım oluşturabileceğine karar verilerek sergilenmeye uygun görülmüştür.

Her projenin bir ana fikri olmalıdır düşüncesi ile tasarım süreci başlatılmış ve bu ana fikir yani kavram; senaryolara dönüşerek projeye şekil vermiştir. Böylelikle dü-

şüncenin maddeleşerek paylaşılma yollarından birini tarifleyen konseptin geliştirilme süreci senaryolaşmıştır.

Bu süreçte öncelikle kavramlar belirlenmiş sonrasında ise bu kavramlara bağlı olarak dört adet senaryo geliştirilmiştir. Senaryolardan bir tanesi uzman grup tarafından seçilerek, hazırlanacak olan ürünün konseptini oluşturmuştur. (Şekil 9).

Şekil 9. Çalıştay süreci

Bu etkinlik ile katılımcıların çalıştay ortamında birbirleriyle etkileşim içinde kent mobilyalarını tasarlamaları

hedeflenerek Sille için tasarlanan ürünler arasında ortak bir dilin oluşturulması beklenmiştir (Şekil 10).

Şekil 10. Çalıştay süreci

Öncelikle, 23 Kasım 2016 tarihinde ve 30 Kasım 2016 tarihlerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünde Oryantasyon çalışmaları ile katılımcıların kavramlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu süreçte kavramlar, çeşitli sunumlar yapılarak çevre-işlev bağlamında tartışılmıştır (Şekil 11)

Öncelikle, 23 Kasım 2016 tarihinde ve 30 Kasım 2016 tarihlerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünde Oryantasyon çalışmaları ile katılımcıların kavramlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu süreçte kavramlar, çeşitli sunumlar yapılarak çevre-işlev bağlamında tartışılmıştır (Şekil 11)

Şekil 11. Oryantasyon sürecinden öğrenci sunumları ve kavramların tartışılması

Çalışma kapsamında 2 aşamada gerçekleşen "Kent Mobilyaları İle Anlatılan Tarih Konya/Sille" çalışmayı yapmıştır. Çalıştaylardan ilki 3-4 Aralık tarihlerinde ikincisi de 17-18 Aralık tarihlerinde tamamlanmıştır. İlk hafta çalıştayda, yürütücü olan uzman ekip, kent mobilyaları ile ilgili bilgiler vererek katılımcıların kavramlarına

dair eskiz yolu ile konseptler geliştirmelerini istemiştir. Bu bağlamda katılımcılar, dört farklı senaryo hazırlamışlardır. Çalışmalar sürerken projeyi yürüten uzman grup, her bir öğrencinin tasarımıyla ilgilenmiştir (Şekil 12).

Şekil 12. Öğrenci çalışmaları-konsept eskizleri

Buna bağlı olarak, çalışmanın ikinci günü de, uzman grup tarafından oluşan bir jüri ile kavramlar, konsept

eskizlerden oluşan dört farklı senaryo üzerinden tartışılmıştır (Şekil 13).

Şekil 13. Kavramlar üzerinden oluşturulan konsept eskizlerin sunumu

Daha sonra belirlenen çevresi ile uyumu, biçim malzeme ilişkisi, konseptin tasarıma yansması ve diğer tasarımlarla oluşturduğu dil birliğine bağlı olarak uzman grup, katılımcıların hazırladığı senaryolardan bir tanesinin gelişmesi için konsept olarak seçmiştir. Bu aşamada katılımcılardan tasarladıkları dört senaryonun şematik hallerinin konsept eskizleri istenmiştir. Bu şemalar incelendiğinde bazı senaryolar birbirinden çok

farklı olup, bazıları ise bir diğer senaryonun gelişmesine katkıda bulunduğu gözlenmiştir. Bu denemelerde, her ürün için bir tasarım dili oluşturma çabasına girilmiş, gerek biçimsel gerekse malzeme açısından bir birlik sağlanmasına dikkat edilmiştir. Şemalar aşağıdaki gibi tablolştırılmıştır.

Tablo 2. Dört senaryonun şematik halleri

<p>Kavram: Silledeki Cephe Dokusu</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>KUŞ EVİ VE BİTKİ SAKSISI</p>	<p>Kavram: Sille Çayı ve Ekoloji</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>AĞAÇ KORUYUCU VE OTURMA BİRİMİ</p>	<p>Kavram: Sille Kaya Dokusu</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>ÇÖP KOVASI</p>
<p>Kavram: Silledeki Cephe Dokusu</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>OTURMA ELEMANI</p>	<p>Kavram: Üzüm Bağları</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>AYDINLATMA ELEMANI</p>	<p>Kavram: Çift Başlı Kartal</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>PERGOLA-KİOSK-OTOBÜS DURAGI-OTURMA ELEMANI</p>
<p>Kavram: Kuş Kanatı/ Yumurta</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>PERGOLA-KİOSK-OTOBÜS DURAGI-OTURMA ELEMANI</p>	<p>Kavram: Sillenin Kelime Anlamı/Su</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>ÇÖP KOVASI</p>	<p>Kavram: Yaprak</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>ÇEŞME</p>
<p>Kavram: Sille Çayı</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>OTURMA ELEMANI</p>	<p>Kavram: Sillenin Kelime Anlamı/Su</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>ÇEŞME</p>	<p>Kavram: Sille Çayı</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>SINIR ELEMANI</p>
<p>Kavram: Silledeki Dağların Formu</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>KÖL KOVASI</p>	<p>Kavram: İki Dağ Bir Çay</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>AYDINLATMA ELEMANI</p>	<p>Kavram: Silledeki Topoğrafya</p> <p>SENARYOLAR</p> <p>KEDİ BESLEME İSTASYONU</p>

Tarihi Çevre İçinde Kent Mobilyaları Tasarımına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Konya Sille

17-18 Aralık 2016 tarihinde gerçekleştirilen çalışmada, tasarımlar, konseptine bağlı olarak olgunlaştırılmış ve

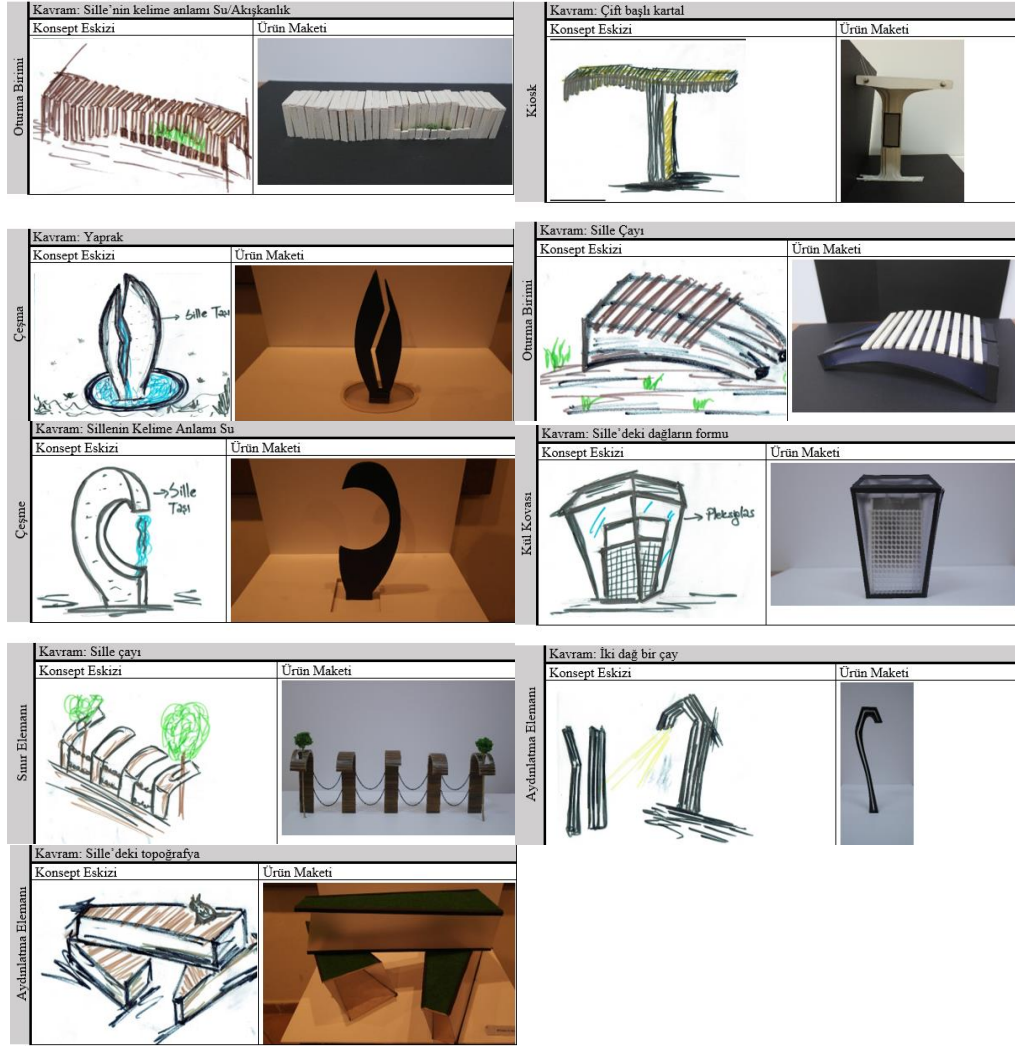
üçüncü boyutta şekillenmeye başlamıştır. Maket çalışmaları ile tasarımlar tamamlanmıştır (Şekil 14, 15).

Şekil 14. 17-18 Aralık 2016 tarihlerinde gerçekleşen çalıştay

Kuş Evi ve Bulki Sakası	Kavram: Sille' deki cephe dokusu Konsept Eskizi	Ürün Maketi	Çöp Kovusu	Kavram: Sille' deki kayalar Konsept Eskizi	Ürün Maketi
Ağaç, Koryucuk ve Oturma Birimi	Kavram: Sille çayı ve ekolojik tasarım Konsept Eskizi	Ürün Maketi	Oturma Elemanı	Kavram: Sille' deki cephe dokusu Konsept Eskizi	Ürün Maketi
Aydınlatma Elemanı	Kavram: Üzüm bağları Konsept Eskizi	Ürün Maketi	Kuş Evi	Kavram: Kuş kanatı/Yumurta formu Konsept Eskizi	Ürün Maketi
Pergola ve Oturma Birimi	Kavram: Çift başlı kartal Konsept Eskizi	Ürün Maketi	Orobus Duracağı ve Oturma Birimi	Kavram: Çift başlı kartal Konsept Eskizi	Ürün Maketi

Şekil 15. 17-18 Aralık 2016 tarihlerinde gerçekleşen konsept ve maket çalışmaları

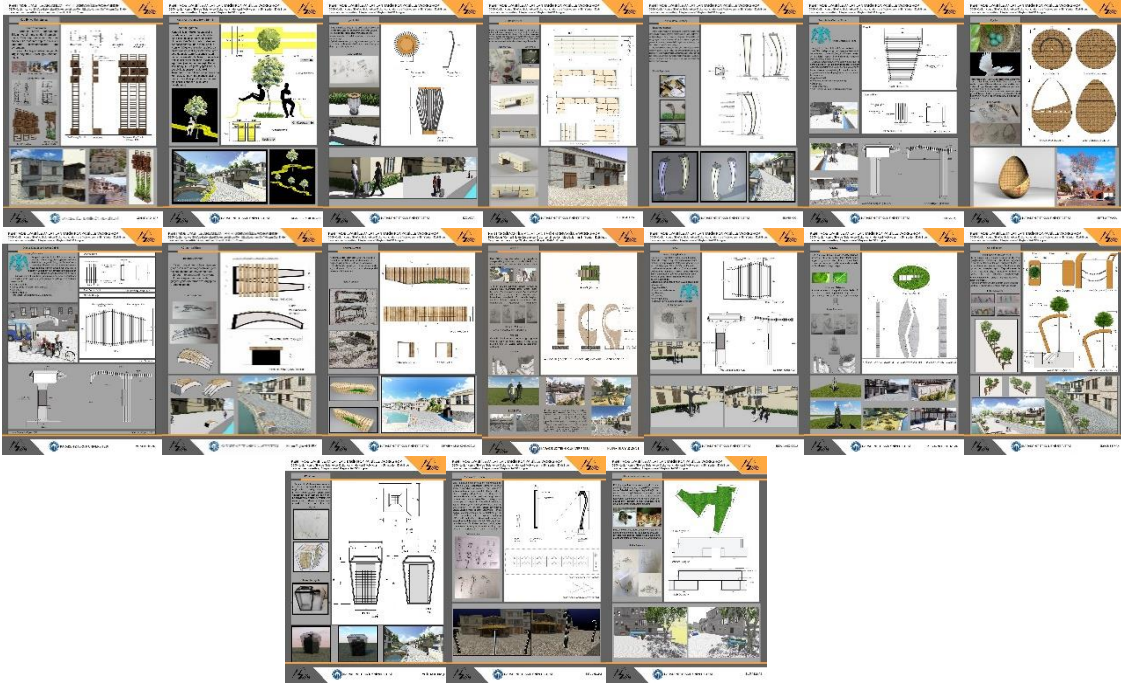

Şekil 15. 17-18 Aralık 2016 tarihlerinde gerçekleşen konsept ve maket çalışmaları (devam ediyor)

Projelendirme Süreci

Çalıştay sonucunda senaryolardan bir tanesinin, konseptine bağlı olarak ürüne dönüşmesi amacıyla maketi hazırlanmıştır. Bu tasarımlar geliştirilerek, her katılımcı

tarafından geliştirilerek projelendirilmiş ve sunumları hazırlanmıştır. Geliştirilen 17 tasarıma ait paftalar aşağıda gösterilmektedir (Şekil 16).

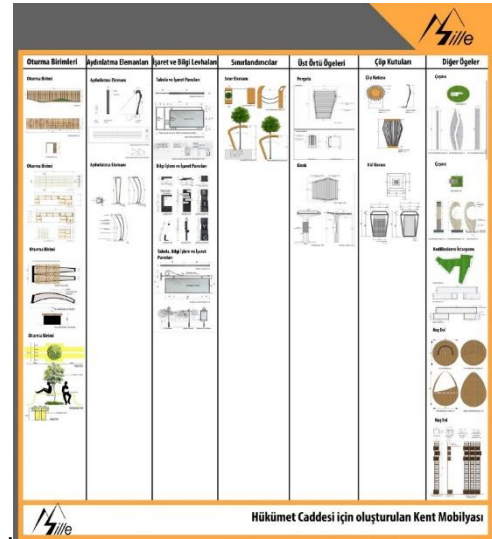
Şekil 16. Tasarım aşaması sonucu ortaya çıkan ürünler

SONUÇLAR

Sille, kimlikli bir coğrafya içinde tarihi bir dokuya sahip olmasından kaynaklı önemli kent bileşenlerine sahiptir. Ancak son yıllarda turizm faaliyetlerine bağlı olarak değişen ihtiyaçlara yönelik kent bileşenlerinde çeşitlenme yaşanmıştır. Ancak kentin önemli bir kimlik ögesi olarak ele alınan kent mobilyaları için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Kenti oluşturan hem doğal hem de yapay dokular kentin bir parçası halinde sistemin kendisini oluşturmuştur. Ne yazık ki, kent mobilyaları bu sistemin parçası haline gelememiş, sadece anlık ihtiyaçları karşılama amacıyla yerleştirilmiştir. Halbuki kent bileşenleri açısından zengin olan böyle tarihi alanlarda, kent öğelerinin de aynı hassasiyette kurgulanması gerekmektedir. Sille yerleşim yerinin karakterini en belirgin şekilde ortaya koyan Hükümet Caddesi'nde bileşen ve öğeler (kent mobilyaları) ele alınarak yapılan tespitler sonucunda bu genel yargı oluşmuştur. Böylece tarihi bir doku içinde kent mobilyalarının nasıl tasarlanması gerektiği tartışılmıştır.

Çalışma kapsamında önerilen yöntem önerisiyle tarihi çevre içinde hem kimlikli kent mobilyalarının ortaya konması hemde bu mobilyalar arasında ortak bir dil kurgulanması istenmiştir. Aşağıda Konya Sille Hükümet Caddesi için 16 tasarımcının hazırlamış olduğu 17 ta-

sarım ürünlerinden oluşan takım yer almaktadır (Şekil 17)

Şekil 17. Konya Sille Hükümet Caddesi için oluşturulan kent mobilyası takım

Tüm çalışmalar, 20-22 Şubat 2017 tarihleri arasında, Trabzon Mimarlar Odası'nda "Kent Mobilyaları ile Anlatılan Tarih Konya/Sille" başlıklı sergi ile yerel yönetim ve halkın görüşüne açılmıştır (Şekil 18).

Şekil 18. “Konya Sille De Geleneksel Doku İçerisinde Kent Mobilyalarının Bir Yöntem Dahilinde Tasarlanması ve E-Kitap Oluşturulması” proje sergisi

Bu çalışma; ülkemizin hem tarihi hem de gelişen yerleşim yerlerinde yapılabilecek kent mobilyaları tasarımlarına nasıl yaklaşılması gerektiğine dair önemli bir yöntem önerisi sunmaktadır. Bu kapsamda hazırlanacak yeni projeler ile bölge için aşağıdaki katkıların sağlanabileceği düşünülmektedir.

1. Kültür mirasına sahip koruma alanlarının düzenlenmesi esaslarının oluşturulmasında kent mobilyalarının tasarımlarının önemini ortaya koymak, yerel yönetimlerin sorun olarak gördüğü tasarım süresini kısaltarak nitelikli ürün elde etmek
2. Kentsel bütünde estetik müdahale alanlarının belirlenerek bu noktaları kent mobilyaları ile zenginleştirerek değer katmak,
3. Tarihi doğal ve kültürel mirasın turizm alt yapısını geliştirmek,
4. Bölgenin doğal, tarihi kültürel ve anlamsal değerleri ile ilgili farkındalıklarının arttırmak,
5. Belediye vb. kamu kurumlarının kent mobilyaları hakkında bilinçlerini geliştirmek.

Ortaya konan gözlemler ve literatür taraması ile ulaşılan sonuçlar değerlendirildiğinde, bu alanda yapılan çalışmaların Türkiye’de sınırlı sayıda olduğu, kimlik kazandırma adına çoğunlukla mimari yapıların kullanıldığı, kent mobilyalarının ise arka planda tutulduğu görülmektedir. Bu çalışma, kent mobilyalarının özgün ve doğru bir biçimde kurgulanarak, verilen işleve uygun tasarlanması ile tutarlı bir kent kimliğinin oluşturulmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Yerel yönetimler ile üniversite bağlantılı hazırlanan bu çalışma, hem literatüre hem de uygulamaya yönelik olmasından dolayı örnek bir çalışmadır. Ayrıca bu çalışmanın, en önemli katılımcılardan olan öğrencilerin öğretim süreçlerine de önemli bir katkı sağladığı düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma KTÜ 5350 kodlu “Konya Sille de Geleneksel Doku İçerisinde Kent Mobilyalarının Bir Yöntem Dahilinde Tasarlanması ve e-Kitap Oluşturulması” başlıklı BAP01 projesi kapsamında hazırlanmıştır. Tüm araştırmacılara, ayrıca Çalıştay kapsamında çalışmaya katılan öğrencilere teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- Akyol, E. (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bilir, S. (2013). Mekan Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşım. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çoşgun, N., Aydın, Ö. (2003). Street Furniture in The Context of Space and Identity Relationship the Case of İstiklal Street. II. International Symposium for Street Furniture&Fair, April 24-27, 120-124p.
- Çokar, A. (1994). Kent Mobilyaları–Çöp Kutuları: İstanbul Fenerbahçe Bölgesinde Bir Değerlendirme Çalışması. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çöl, Ş. (1998). Kent ve Mimarlık. <http://www.solencol.com/b10.htm>, Erişim Tarihi: 15.05.2016.
- Ertaş, Ş., Sönmez, E., Sadıklar, Z., Kafil, P. (2016). History Through Image and Symbol: Konya/Sille. 2nd ICNTAD’16, International Conference on New Trends in Architecture and Interior Design, April 19-22, Zagreb, 167-174p.
- Güneş, S. (2005). Kent Mobilyası Tasarımında Disiplinler Arası Etkileşim. Planlama/TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 33: 92-96.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya’nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14): 373-392.
- Kurak Açıcı, F. (2014). Mimarlık Tarihi ve Dokusu İçinde Sille. Erdoğan, E. (Ed.), Sille Düşleri İmgeler-Semboller-İzler,4, Kristal Matbaacılık San.Tic.Ltd.Sti 47-62, Konya.
- Lynch, K. (2010). Kent İmgesi. Çev. İrem Başaran, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sancak, A. (2009). Kentsel Mekan Kimliğinin Oluşumunda Kent Mobilyası Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Peterson, P. (1974). Concepts and Language. Mouton: The Hague.